

Walenty Fórmanowicz

Walenty Formanowicz (ur. 2 lutego 1879 w Wielichowie, zm. 29 marca 1948 w Tarnowej koło Grodziska Wlkp.) – powstaniec wielkopolski.

Był synem Franciszka Fórmanowicza i Marianny z domu Danel. Z zawodu był stolarzem¹ i rolnikiem. Od sierpnia 1915 roku mieszkał w Poznaniu. Prawdopodobnie jesienią 1916 roku został wcielony do Armii Pruskiej. Ranny leczył się w szpitalu w Międzyrzeczu. Wymieniony na liście strat „Preußen 791” z dn. 23-03-1917². W lipcu 1918 wrócił do Wielichowa³. Pomimo inwalidztwa nabytego w czasie działań wojennych, jako jeden z pierwszych wstąpił do organizującej się kompanii wielichowskiej. Przeszedł z nią cały szlak bojowy od Rakoniewic, przez Wolsztyn, Kopanicę i Babimost. W czasie obrony Kargowy 12 lutego 1919 roku, wspólnie z Kwirynem Fórmanowiczem został wzięty do niewoli. Osadzony w obozie jenieckim w Havelbergu (Hawelin)^{4,5,6}.

Od 1921 roku zamieszkał w Rakoniewicach. Prowadził tam gospodarstwo rolne. Należał w tym czasie do Związku Weteranów Powstań Narodowych Rzeczypospolitej Polskiej⁷. W czasie okupacji rodzina Walentego Fórmanowicza była represjonowana przez Niemców za tajny ubój i za niedozwolony handel reglamentowanymi towarami. Sąd specjalny w Poznaniu 4 sierpnia 1943 skazał jego syna Stanisława na karę śmierci (wyrok przez powieszenie wykonano 1 września 1943 w więzieniu przy ul. Młyńskiej). Żonę Mariannę skazano na 8 lat, córkę Emilię na 7 lat i syna Ludwika na 4 lata obozu karnego⁸. Według informacji uzyskanej od rodziny, prawdziwą przyczyną skazania było dostarczanie dokumentów i ubrań Polakom zagrożonym aresztowaniem⁹.

Ożenił się z Marianną z d. Humerczyk-Mazur (1893-1969), z którą miał 9 dzieci: Stefana (1913), Stanisława (1914), Franciszka (1916), Jana (1917), Emilię (1920), Mariannę (1922), Leona (1925), Ludwika (1926) i Wandę (1931). Po II wojnie światowej zamieszkał w Tarnowej koło Rakoniewic, gdzie w ramach reformy rolnej otrzymał gospodarstwo rolne. Zmarł 29 marca 1948 roku. Został pochowany na cmentarzu parafialnym w Prochach k/Wielichowa. Tablica nagrobna Walentego Fórmanowicza znajduje się na cmentarzu w Nowej Soli.

Walenty Fórmanowicz

Przypisy

---

¹ *Księga kupiectwa i przemysłu polskiego w Wielkim Księstwie Poznańskim*: 1908 (Dostęp: WBC)

² *Verlustlisten I. Weltkrieg* [na:] <http://des.genealogy.net/>

³ Poznańska karta meldunkowa Walentego Furmanowicza, APP

⁴ Kazimierz Szcześniak, *Wielichowianie w walce o wolność* [w:] *Materiały do historii Powstania Wielkopolskiego 1918/19*. Z.1., Poznań: 1938, s. 137 (Dostęp: [WBC](#))

⁵ Związek Powstańców Wielkopolskich w Poznaniu, Spis zweryfikowanych, APP sygn. 53/884/0/1/33

⁶ Piotr Jakuboszczak, *Działalność patriotyczno-niepodległościowa mieszkańców Wielichowa w latach 1900-1945*, Grodzisk Wielkopolski: 1998; s. 99

⁷ Ewidencja członków Związku Weteranów Powstań Narodowych Rzeczypospolitej Polskiej, APP, 53/884/0/1/43

⁸ Czesław Łuczak, *Dzień po dniu w okupowanym Poznaniu*, Wydawnictwo Poznańskie, 1989; s. 469, 473

⁹ Emilia Kusiak z domu Fórmanowicz, *Wspomnienia z okresu okupacji hitlerowskiej* (maszynopis w zbiorach autora)